

Отже, порівняння вживається майже у всіх стилях мовлення і будується на мовній основі. Але тільки в художньому мовленні порівняння набуває ролі одного з основних засобів й найбільш виражає задум, позицію, світосприйняття автора. Порівняння не лише збагачує мовну лексику, розширює зміст понять в їх новому синтезі, а й творить художньо-поетичне бачення світу. В уподібненні й порівнянні мовби пробуджується сам собою генетичний код записаних в пам'яті епіграм.

ЛІТЕРАТУРА

1. Сліпоконт Н.С. Семантичні особливості образних порівнянь (на матеріалі романів Сомерсета Моєма «Theatre» та «The Moon and Sixpence») [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://sjournal.cdu.edu.ua/base/2008/v4/v4pp123-125.pdf>
2. Олена Кушнір «Художнє порівняння як засіб актуалізації образного компонента значення мовних одиниць (на матеріалі текстів романів Г.Гріна) 2004 р.
3. Вивчаємо українську мову та літературу №30 (322) – 2012.
4. Тарасенко Н.Д. Деякі питання поезики/ Н.Д. Тарасенко. - К.:Радянська школа. 1959. - С.68 -72.
5. Кочан І.М. Лінгвістичний аналіз тексту Навчальний посібник/ І. М. Кочан. - К. : Знання. 2008. - С.108- 110.
6. Мацько Л.І.Стилістика української мови. 2-ге видання, виправлене/ Л. І.Мацько, О. М.Сидоренко, О. М. Мацько. - К.: Вища школа. 2005. – С.359 – 362.

Данилків Н.

Науковий керівник – доц. Розумович О. А.

ПРОБЛЕМА СПІВІДНОШЕННЯ ОСОБИСТОСТІ І «ЛЮДИНИ МАСИ» (ЗА ТВОРОМ Р. БАХА «ЧАЙКА НА ІМ'Я ДЖОНАТАН ЛІВІНГСТОН»)

Метою мого дослідження є аналіз непростого, тернистого життєвого шляху людини, яка не схотіла бути посередністю, такою, як усі, а вивищитися над «внормованою сірістю».

«Людина створена для щастя, як птах для польоту». Чому ми визнаємо це як аксіому: політ - щастя? Може бути, тому, що тільки в польоті ми уявляємо собі абсолютну свободу, сяйво безкрайніх небес і чисте, холодне повітря?

Жив на світі Річард Бах, нащадок генія німецької музики. Служив на тактичних винищувачах, звільнився в належний час у званні капітана. Пристрасно закоханий в авіацію, став пілотом-каскадером, випустив книги по експлуатації літальних апаратів. На своєму старому одномісному літаку не раз робив далекі ризиковані подорожі, потрапляв в аварії і знову літав. А ще писав романи, які мало хто читав, і статті, що зрідка з'являлися на сторінках науково-популярних журналів. І ось одного разу [7, с. 123].

Як розповідав сам Річард Бах, прогулюючись берегами каналу, він почув голос, який сказав: «Чайка на ім'я Джонатан Лівінгстон», і розповів історію, що стала однойменною повістю-притчею.

Правда це чи красива легенда - невідомо, але зате точно відомо, що Річард Бах написав повість про Чайку і в 1970 році вона була надрукована в журналі.

Скільки не перечитуєш цю маленьку повість, кожен раз дивуєшся глибині її змісту і закінченості форми. Про що вона? Про те, як Джонатан Лівінгстон намагався зрозуміти «всеосяжну невидиму основу вічного життя», досягти досконалості і нарешті досягнути, «що таке доброта і любов». Зовнішній же подієвий ряд простий: спроби Чайки освоїти фігури вищого пілотажу, досягти досконалості в польоті і передати своє знання істини учням.

Сам процес прочитання книги викликає неймовірні емоції і думки. Тут абсолютно очевидно простежується аналогія світу чайок і світу людей. Чайки розмовляють, думають, прагнуть до свободи, мають волю й інтелект, в загальному проявляють властивості вищих істот, тобто людини розумної.

У мене виникла думка, що Джонатан приніс в світ чайок ідею духовного розвитку, зовсім як колись дуже давно один з перших людей дав початок чогось нового, що було вище простого забезпечення свого виживання, тобто вище інстинктів.

Проблема пошуку сенсу життя центральна в цій притчі, - одна з «вічних» в літературі. В повісті Р.Баха вона набуває характеру конфлікту між сірою масою і геніальним Вигнанцем [6, с. 90].

Зграя вважає, що «нам не дано досягнути сенс життя, бо він недосяжний, нам відомо лише одне: ми кинуті в цей світ, щоб їсти і залишатися в живих до тих пір, поки вистачить сил» [1, с. 32]. З цим категорично не згоден Джонатан, яким рухає незнищенна жага пізнання: «Тисячі років ми нищпоримо в пошуках риб'ячих голів, але зараз зрозуміли нарешті, навіщо ми живемо: щоб пізнавати, відкривати нове, бути вільними!» [3, с. 135].

Але, звичайно, автор торкнувся і інших «вічних» проблем: взаємовідносини батьків і дітей, «низькі» турботи повсякденності і прагнення до високого, невігластво і жага знань, філософське розуміння доброти і любові.

Як тільки не визначала критика жанрову своєрідність цього твору: притча, філософська казка, поема в прозі. І все-таки це повість-притча, тому що події в ній, як і в інших творах цього жанру, не визначені ні хронологічно, ні територіально: всі польоти чайок відбуваються над якимось морем, «тут і

зараз». Сюжет прямолінійний: час не забігає вперед, щоб створити драматичну напругу, що не повертається назад, щоб повідомити додаткові відомості. Він зупиняється тільки на головних моментах, не відволікаючись на подробиці або опису. Але переказати його складно, тому що філософський зміст цієї притчі дуже глибокий і повинен бути розгаданий самим читачем (додам: кожним по-своєму) [2, с. 247].

Хтось побачить історію про нескінченне прагнення генія досягнути таємниці досконалості, хтось - втілення знаменитої фрази: «Художник, виховай учня, щоб було в кого потім учитися». А хтось - реалізоване в алегоричних образах вчення Будди про досягнення повної свободи тіла, мови і розуму. Вплив філософії буддизму, на мій погляд, позначається в тому, що Джонатану властиво відчуття простору як блаженства, він, як і Будда, шукає не влади, а істини, до нього приходять внутрішній, надлюдський зір, і кінцевий результат його дослідів - повне просвітлення, стан досконалості, найвища радість. Як і Будда, Джонатан вчить своїх послідовників методам досягнення просвітлення, переходу з одного світу в інший, щоб, прокинувшись від колективного сну, вони побачили, що немає ніякої межі між сансарою (світом зумовленості) і нірваною (світом нічим не зумовленим існуванням) і що світ з самого початку єдиний [7].

Герої цієї притчі, не виключаючи і Джонатана, змальовані дуже схематично. У них одна пристрасть - політ, одна доля: вигнання з Зграї - набуття Вчителів - наполеглива праця - просвітлення (осягнення істини) - досягнення досконалості.

Система образів побудована на протиставленні сірої Зграї (вісім тисяч очей) і чайки Джонатана з його сімома учнями (число «8» як відображення восьми заповідей буддиського способу життя - Благого восьмеричного шляху).

Про Джонатана ми дізнаємося спочатку тільки те, що він «гоłodний, радісний, допитливий», про його однодумців - ще менше: наставник Салліван і найстаріший Чанг - втілення мудрості, вигнанець Флетчер Лінд, «дуже молода чайка», - «сильний, спритний і рухливий», Мартін Вільям - непомітний «і» маленький «і», Керк Мейнгард - з поламаним крилом, а Чарльз-Роланд - здивований, щасливий і повний рішучості завтра піднятися ще вище. Ці образи дуже мало індивідуалізовані, що, втім, цілком відповідає обраному автором жанру притчі [7].

Цікава деталь: чайки знаходять ім'я і прізвище, тільки коли стають вигнанцями, коли Зграя проганяє їх. Чому? Чи не тому, що вони знаходять в цей момент свою індивідуальність і безсмертну душу?

У цьому творі практично немає пейзажу. Особливою «красивістю» відрізняється хіба що перша фраза: «Настав ранок, і золоті відблиски молодого сонця затанцювали на ледь помітних хвилях спокійного моря» [1, с. 118]. Надалі ж яскраві епітети і метафори зустрічаються в повісті досить рідко.

Як і в будь-якій притчі, в повісті Річарда Баха багато дієслів, дієприкметників, дієприслівників і мало прикметників - це розповідь про дії, а не про осіб і обстановку: «І ось вони вже знову піднялися в повітря, тренування відновилося. Зробити бочку удвох важко, тому що в перевернутому стані Джонатану доводилося, летячи вгору лапами, міркувати, як вигнути крила, щоб виконати решту обороту, зберігаючи бездоганну узгодженість рухів зі своїм учителем» [4, с. 271].

Вражають думки повісті-притчі про свободу і духовне вдосконалення. Лівінгстон настільки захотів літати, пізнати своє вище призначення, що його не зупинила ні біль, ні негативне ставлення до його тренувань батьків, ні вигнання з Зграї. Він бажав лише поділитися своєю майстерністю з іншими, показати, що вони здатні на більше. Але як повідомити їм своє знання, якщо вони не хочуть приймати його? Отже, він став Вигнанцем. Поступово покращуючи свої результати, знемагаючи від болю, він нарешті зміг здолати власні рекорди, виконувати все більш складні трюки. Але все ж він був один [7]. І ось одного дня дві чайки запросили його в новий світ, на нові висоти, до нового розвитку. І він погодився піднятися «Я готовий,- сказав він нарешті. І мартин Джонатан Лівінгстон здійнявся з двома зоресяйними птахами в цілковито чорне небо» [1, с. 57].

На новому щаблі свого розвитку він зустрічає мудрих наставників (Саллівана, Найстаршого - Чанг), що показують йому його власні нові горизонти. Він вчиться говорити без слів, слухати серцем, долати простір і час, вчиться доброти і любові. Не відразу, але з часом його жага знань, його любов до швидкості, його завзятість і сила волі беруть верх над сумнівом, страхом і невмінням. І ним знову опановує сильне бажання повернутися Додому, навчити зграю літати, любити свободу і управляти швидкістю, зрозуміти, що тіло - це всього лише фізичне втілення думки, яке бачать очі. І він повертається на попередній етап, щоб допомогти спраглим домогтися успіхів, розлучаючись з новою сім'єю всього лише Тут і Зараз. [5, с. 13].

Першим його учнем стає Вигнанець Флетчер, який намагається освоїти майстерність польоту. Він так само боїться нових поворотів, як Джонатан колись. Але долає страх, адже «Кожен поворот, якого ти боїшся, - лише порожнеча.» («Кишеньковий довідник Месії») [2, с.231]. Флетчер починає свій власний шлях, подібно Джонатану розкриває свій творчий хист, вдосконалюється. До Лівінгстона приєднуються нові учні-Вигнанці, через що їх також було вигнано зі зграї. Показуючи їм мистецтво свого польоту, тренуючись, чайка Джонатан Лівінгстон і його учні привертають до себе все більше уваги і новачків,

охочих літати так само прекрасно і вільно [6, с. 89].

Одного разу Флетчер на великій швидкості для порятунку життя інших налітає на скелю і розбивається, але не вмирає. Адже тіло - це, перш за все, твоя думка. Він переходить на новий етап свого розвитку, а Джонатану пора йти, і Флетчер це відчуває. Він боїться, що не зможе продовжувати свій шлях без Лівінгстона, що недостатньо сильний і розвинений для цього. Читаючи думки Флетчера в цьому місці книги, я згадала ще одну фразу з «Кишенькового довідника Месії» Річарда Баха: «Не думай, що той, хто впав на тебе з іншого виміру, хоч у чомусь мудріший за тебе. Або він щось зробить краще, ніж міг би ти сам» [5, с. 11].

Книга дійсно чудова. Особисто мене вона змусила переглянути свої життєві цінності, віру в себе, подивитися, чи достатні зусилля, які я докладаю в досягненні своїх цілей. І я зрозуміла, що здатна на більше. Людина - це досконала істота, що володіє розумом, волею, а значить здатне до досягнення воістину надзвичайних вершин.

Річард Бах говорить, що чайка Джонатан Лівінгстон живе в кожному з нас. Я теж бачу його в собі. Це волелюбне істота, що не знає меж і слів «неможливо», «боягузтво», «лінь». Це воістину твердий, упевнений у собі характер, що летить вгору, до зірок, до нескінченності, до досконалості. Я вірю і знаю, що це є в кожному з нас. Просто в когось цього більше, в когось - менше. І це, мабуть, стає визначальною деталлю твого особистого успіху. «Ти можеш мати знання, навіть мати поруч прекрасного Вчителя, але якщо ти не готовий переступити через свій страх, який досить часто не має сенсу, не можеш повірити в себе і підпорядкувати себе Єдиній Цілі, ти не доб'єшся нічого. Адже будь-яка могутня ідея абсолютно чудова і надзвичайно марна, поки ти не вирішиш змусити її працювати.» [1, с. 89].

Ще одна важлива річ, якої вчить книга, - це йти по шляху свого духовного розвитку, незважаючи на думку маси, яка, може бути, просто ще не досягла твого ступеня розвитку або просто ти виявився незрозумілим. Найвірніший шлях - це вдосконалення, пошук Вчителів, які зможуть допомогти тобі в цьому, і не обмежуватися на досягненні будь-якої кінцевої мети, адже досконалість нескінченна.

Я вже не перший раз брала в руки книгу Річарда Баха. «Кишеньковий довідник месії», «Міст через вічність», тепер і «Чайка на ім'я Джонатан Лівінгстон» буквально вражають мою уяву, залишають багато думок, які ще довго не покидають мою голову. Тому біографією автора я зацікавилася вже давно. Річард Бах, нащадок великого композитора, був льотчиком. Його головний герой в книзі «Міст через вічність» теж був льотчиком, люблячим свободу, і він, очевидно, стає прототипом Джонатана Лівінгстона.

Я думаю, що автор, перш за все, в цій сміливій Чайці, пізнав багато, а, головне, свою внутрішню силу, бачить втілення самого себе. Він прагне до цього образу, адже він так і не став успішним, і притча не відразу знайшла крила, не відразу була надрукована.

Є люди, які, подібно до чайки на березі, не прагнуть ні до чого більшого. Я щиро вірю в те, що їх мало. В це хочеться вірити. Тому що я не можу уявити собі тих, хто не шукає відповіді. Є інші, вони не дуже відрізняються, але роблять вигляд, ніби шукають щось, правда скаржаться, що не отримують відповідей, адже вся причина в тому, що вони не ставлять запитань. Є Лівінгстон і Флетчер. Дивіться, забравшись високо-високо на нову вершину, вони не падають вниз, вони продовжують летіти вгору. Я завжди з ними душею і розумом. Вони тримають мій дух сильним, вони роблять його більш мужнім і добрішим, вони вчать літати.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бах Р. Джонатан Лівінгстон, мартин / Ричард Бах ; Пер. З англ. Дмитра Шостака.— К. : KM Publishing, 2016. – 128 с.
2. Бах Р. Единственная [Текст] / Ричард Бах; [пер. с англ.] – М.: София, 2004.– 256 с.
3. Бах Р. Чайка по имени Джонатан Ливингстон [Текст] / Ричард Бах, [пер. с англ. Юни Родман]. – СПб.: Азбука-классика, 2002. – 176 с
4. Парус-77. Сборник литературно-художественных и публицистических произведений для подростков. М.: Молодая гвардия, 1977. С. 266–284.
5. Тулина Л.Е. Без притчи века не изживёшь: Приёмы работы с притчей на уроках развития речи // Русский язык в школе. 1997. № 6. С. 9–15.
6. Туровская М. Три жизни «Чайки по имени Джонатан Ливингстон» / Туровская М.А. - Новосибирск, 1989. - 89-102 с.
7. Назаров А. Е. Творчество Ричарда Баха / А. Е. Назаров. [Электронный ресурс]. – Режим доступа до журн.: <http://www.disserscat.com/content/tvorchestvo-richarda-bakha-spetsifika-formirovaniya-literatumogo-soznaniya-ssha-v-1960-1970>

Кара О.

Науковий керівник – доц. Бабій І. М.

ФОРМУВАННЯ КОЛІРНОЇ ЛЕКСИКИ У СУЧАСНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ МОВІ

Колір – це конкретна властивість субстанції, яка відображається в нашій свідомості через відчуття. Багато галузей людської діяльності зв'язані з колірними ознаками предметів та явищ: ботаніка, зоологія, медицина, образотворче мистецтво, фарбувальна і текстильна промисловість, транспорт, ливарна справа. Історична стійкість слів даної семантичної категорії обумовлена їх роллю означати життєво необхідні